

Kalendárium červen

Červen je bezesporu vrcholem včelařského roku. Když pomíneme řepku v květnu, tak v červnu příroda včelstvům nabízí nejvíce nektaru a pylu. Dokvétá akát, na polích kvete hořčice pěstovaná na semeno, začíná kvést slunečnice. V lese se objevuje medovice, na smrcích puklice poloskrytá, na ostatních dřevinách mšice. Pamatuji si červny, kdy mnoho snůšky nebylo, ale nebylo jich zase tolik.

Takovou jistotu snůšky, jakou nám v tomto historickém období poskytuje řepka v květnu, v červnu opravdu nemáme. Včelař by však měl myslet i na budoucnost a nepohloupí, pokud začne již v červnu včelstva připravovat na zazimování, a tím pádem i na příští rok.

Včelařské léto vrcholí letním slunovratem 20. června a to znamená určitý obrat života ve včelstvu. Do slunovratu matky intenzivně kladou a včelstvo udržuje maximální plochy plodu, zatímco po něm intenzita kladení ochabuje a včelstvo už pro přezimování začíná pomalu redukovat svou sílu na zhruba poloviční. Pokud matka po slunovratu z nějakého důvodu přeruší plodování, např. v důsledku nouze, pak už znovu obnovuje kladení značně obtížně. V tomto období se začínají líhnout dlouhověké zimní včely. V červnu a na počátku července je žádoucí udržovat včelstva v síle s velkými plochami plodu, protože jen včelstvo, které je v tomto období silné a zdravé, může vychovat silnou generaci dlouhověkých včel.

Práce včelaře v červnu

V červnu vytáčíme po dobrých snůškách med, přičemž o tom, že včelstvu nelze odebrat úplně všechno, jsem psal v minulém čísle. V případě skončení snůšky může někdy nastat stav nouze nebo včelstvo může hladovět s nežádoucím omezením kladení. To se stalo na mnoha místech u významného počtu včelstev a to také někde přispělo k vyšším ztrátám včelstev loni v podletí a na podzim.

Vytočený med skladujeme v chladu v uzavřených nádobách. Při vysokých letních teplotách med v lehkých skladech při teplotách nad 25 °C rychleji „stárne“. Stárnutí, respektive stupeň poškození medu hodnotíme obsahem hydroxymethylfurfuralu (HMF) a ten je funkcí teploty a času, po který vyšší teplota působí.

V červnu včelstva ještě staví, ale pozor. Do slunovratu, pokud je snůška, sice mezistěny postaví, ale zaklazení není tak jednoznačné. Mezistěny postavené v poslední dekádě června matka často nezaklade, ty červencové pak zpravidla vůbec ne. Mu-

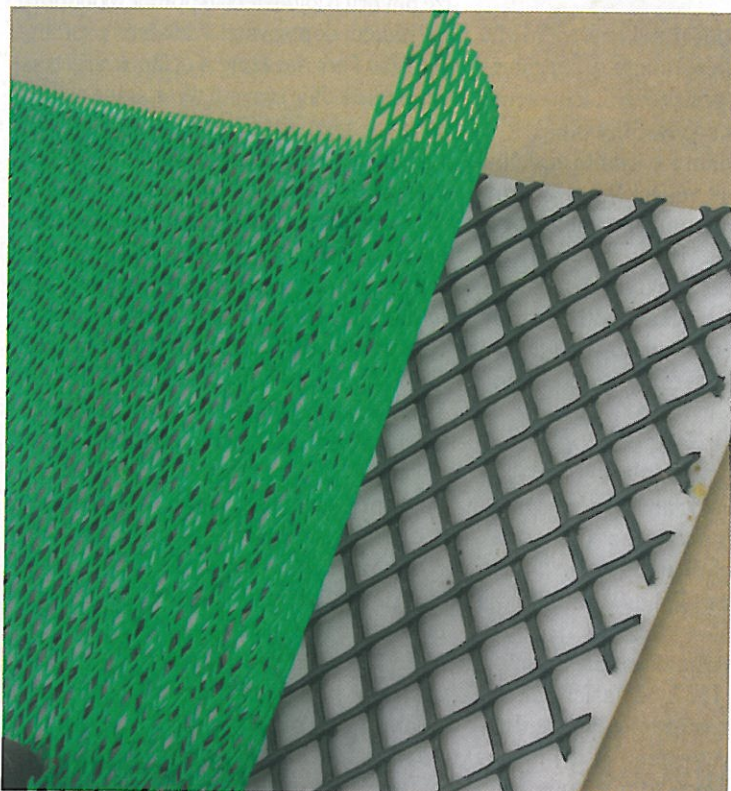
sím tedy zopakovat zkušenost nejen mou osobní, ale i dalších zkušených včelařů: co včelstva nepostaví v době květu řepky, to se dohání již jen těžko.

Z toho vyplývá, že koncem června bychom měli z prostoru, kde budou včelstva zimovat a kde by v červnu a červenci měly být co největší plochy plodu, odstranit nedostavěné mezistěny a panenské plásty. Ty by v červenci přerušovaly plodové těleso, a plochy plodu by tak byly menší. Začátečníci a méně zkušení včelaři žijí v tomto období v naději, že jim včely ještě něco postaví, ale po slunovratu se včelstva chovají jinak než na jaře.

Zvláštní pozornost věnujeme oddělkům. Musí mít dostatek, spíše tedy nadbytek zásob. Mají mladé matky a životní energii tak typickou pro oddělky, takže pak staví a sílí koncem června a v červenci. Mezistěny přidáváme na okraj plodového tělesa. Po postavení a zaklazení nový plást přesuneme doprostřed a můžeme přidat další mezistěnu. Z opatrnosti mezistěnu nepřidáváme do plodového tělesa, protože pokud by ji oddělek nevystavěl, bylo by to na úkor jeho dalšího rozvoje do síly mladého včelstva.

Výměna matek

Dalším problémem, který řešíme v průběhu léta, je výměna matek. Silnému včelstvu na vrcholu rozvoje ve snůšce se

Dvojitá podložka, podložka se zdvojenými sítěmi, na klasické podložce je položena distanční řídká síťovina a vše je kryto hustou síťovinou bránící včelám vynášet spadlé roztoče

Souprava na oklep se vším, co je potřeba k monitoringu extrajemným cukrem

matka mění s určitými problémy. Stávající matka je rozkladená, včelstvo ji hodnotí podle výkonu a podle množství vylučované mateří látky jako výbornou. Když ji nahradíme novou matkou, několik dnů uvězněnou v klínce a nerozkladenou, včelstvo ji hodnotí jako horší. Genetickou kvalitu včelstvo hodnotit neumí. Takže i když se výměna podaří, včelstvo se zpravidla k původní výkonnosti nevrátí.

Proto je vhodné v tomto období matky měnit jen v případech, kdy se ve včelstvech objeví nějaké problémy, například ztráta matky, nekladoucí matka, málo výkonná matka apod. Ostatní výměny provádíme především podle stáří matek. Podrobněji jsme o tom psali ve Včelařství 9/2019.

Varroáza

Zdálo by se předčasné zmiňovat o varroáze, zvláště když vyšetření zimní měli dopadlo

dobře. Ale problém spočívá v tom, že období leden až červen je dlouhé a situace v napadení se může změnit. To je důvod k opatrnosti a zahájení monitoringu ve druhé polovině června. Dokonce se někde v některých letech ukázalo, že to bylo už pozdě. Obecně si však myslím, že skutečné zahájení monitoringu koncem června je dostačující. Slabý spád v tomto čase může signalizovat silné napadení koncem podletí.

Ke klasickému monitoringu patří sledování spadu za 24 hodin doplněné o odvíčkování trubčího plodu. Podmínkou průkaznosti tohoto způsobu je zamezení přístupu mravenců. Ti totiž spadlé roztoče z podložek „uklízejí“, a výsledek monitoringu je tedy klamný. Dále při odvíčkování trubčího plodu musíme tuto činnost udělat na několika místech, projevuje se totiž napadení plodu roztoči ve vlnách. Podmínkou úspěšného monitoringu by tak

bylo umístění úlů, případně palet, na olejových miskách a navíc mravenci občas bydlí v uteplení dvojitého úlových stěn. Sledování spadu na dvojitém podložkách (podložkách se zdvojenými sítěmi) nebo vysouvací podložce vařroada vyžaduje dvě návštěvy, jednu k očištění podložek a následnou po jednom až dvou dnech k odečtení spadu. Pokud je spád vyšší než dva až tři roztoči za 24 hodin, zvláště v červenci, je nutné zasáhnout.

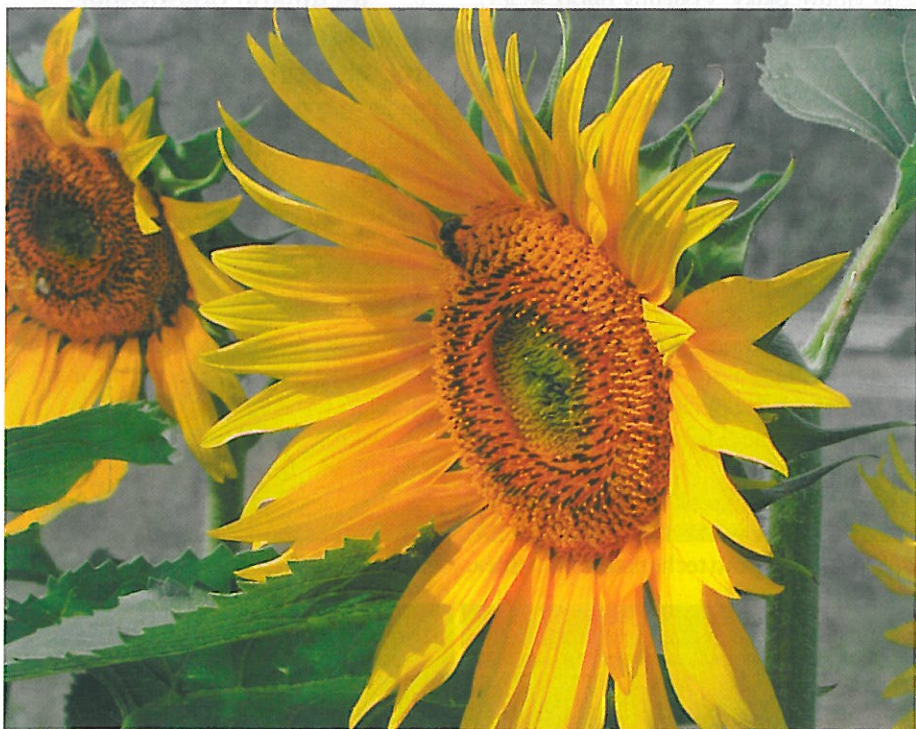
Daleko přesnější je metoda posypu extrajemným moučkovým cukrem. Ze včelstva odebereme 1 dcl (cca 300) včel, vložíme je do vyklepávače, zasypeme je extrajemným moučkovým cukrem, uzavřeme a přibližně minutu protřepáváme. Roztoči obalení jemným povlakem cukru se pustí, odpadnou ze včel. Z vyklepávače sejmem plné víko a přes děrované víko vysejeme směs cukru a roztočů na hustější síto, které používáme pod medomet. Cukr propadne a na sítu zůstanou roztoči. Pocukrované včely vrátíme do včelstva. Ve srovnání se sledováním přirozeného spadu se tato metoda zdá být složitější, ale je přesnější a navíc při jedné návštěvě známe okamžitě stav napadení včelstev.

K soupravě na 300 včel se dodává návod a vyhodnocovací tabulka. Podle ní zjistíme, zda je napadení nulové, střední (nutno počítat s ošetřením), nebo silné (neodkladně nutné ošetření). Podle toho i volíme způsob ošetření. Léčivé přípravky můžeme rozdělit na ty s krátkodobou účinností, které ničí pouze roztoče na včelách (např. Varidol, Formidol, Varromed), a s účinností dlouhodobou, které ničí roztoče i na zavičkováném plodu, protože jsou v úlovém prostoru po dobu delší, než je perioda líhnutí zavičkováného plodu (např. Gabon PF 90, Gabon Flum 4 mg).

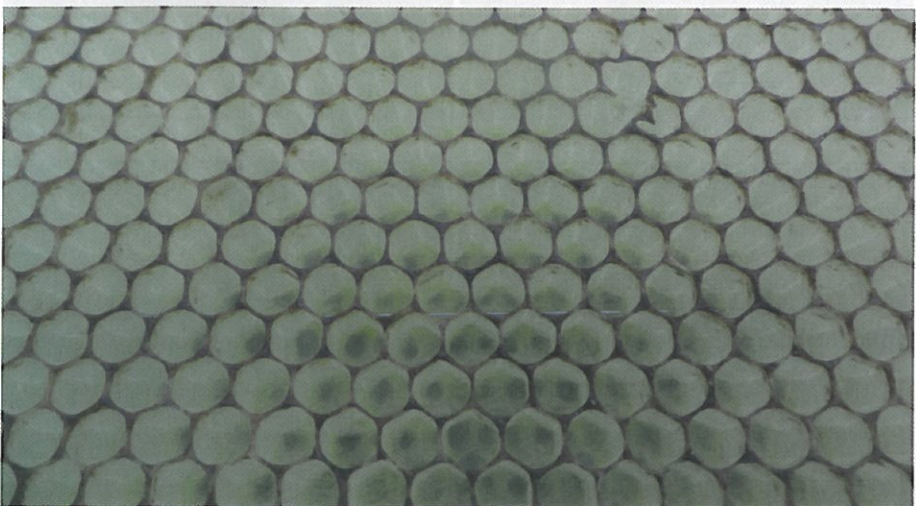
Závěrem

Po diskusích v polovině minulého roku jsem nakonec souhlasil s napsáním dvanácti měsíců Kalendária. Psát ho celý včelařský rok nebylo tak jednoduché, jak by se na první pohled mohlo zdát. Zhodnocení, jak se to podařilo, nechám na čtenářích. Snad jen dodám, že jsem při psaní vycházel nejen z vlastní praxe, ale i pro praxi použitelné literatury a také z toho, co dobrého a zajímavého jsem viděl v různých včelařských provozech. Život je totiž příliš krátký na to, abych si všechno vyzkoušel na vlastní kůži, i když by mě to bavilo. Mnoho prověřených zkušeností je zkrátka nutné převzít.

Všem čtenářům přeji příjemné absolvování zbytku roku a zazimování zdravých silných včelstev.

Kvetoucí slunečnice

Panenské dílo potažené propolisem v červnu nemá v úlu co dělat, matka ho již nezaklade

Dr. Ing. František Kamler